

Een uniek document voor Ravenstein

tekst en foto's Olga Rikken

Eind 2016 hoopt Tom Gribnau de vertaling van de *Litterae Annuae* uit te brengen; een lijvig boek met 150 jaar Ravensteinse kerkhistorie opgetekend door pastoors van een Duitse jezuïetenorde. Het interview vindt plaats in Heesch. Ik word een met eiken gemeubileerde woonkamer binnengeleid waar talloze klokken tikken. Op tafel liggen de kopieën van de handgeschreven Latijnse teksten.

Tom vertelt dat hij veel geluk heeft gehad in het vinden van de juiste vertalers: Leo Nellissen en Pim Boer, (oud-)leraren klassieke talen. Eerst hebben zij de tekst overgetypt en daarna vertaald. Pater Paul Begheyn SJ zorgde voor inbreng bij typisch jezuïeten onderwerpen en Toms bijdrage betref de historische achtergrond van het geheel.

Van misdienaar tot prepensioen

Om te snappen wat zijn drijfveer is, beschrijft Tom zijn levensloop. Als jongen was hij misdienaar en acoliet. Hij had altijd al interesse in archeologie, Egyptologie en kerkhistorie. Hij studeerde chemie en farmacologie aan de Radboud Universiteit te Nijmegen. Als veelbelovende promovendus ontving hij in 1976 de Koninklijke Shellprijs. Daarmee maakte hij een studiereis door Amerika. Na zijn promotie in 1977 werkte hij twaalf jaar bij Organon als onderzoeker en ontwikkelaar in de biochemieafdeling. Vervolgens werkte hij elf jaar in het

diagnosticaonderzoek bij Organon Technika. Tenslotte was hij nog vier jaar werkzaam bij de Registratieafdeling van Organon. Daarna ging hij met prepensioen en kreeg daardoor tijd voor andere activiteiten. Eén van zijn liefhebberijen is het verzamelen en restaureren van oude klokken.

Probus

Tom vertelt hoe hij lid werd van de Professional Businessclub (Probus), een gezelligheidsvereniging voor gepensioneerden. Tijdens een excursie van deze club naar Ravenstein wees Wout Heessen in de Luciakerk op een relik van de heilige Probus, wetend dat hij verbijstering zou oogsten onder de clubleden. Wie was St. Probus? Waar komt dit relikwie vandaan? Hoe komt het in Ravenstein? Deze vragen hebben Tom jarenlang beziggehouden. Dankzij het internet en veel geduld wist hij in het katholieke bolwerk van over de hele wereld door te dringen. Hij heeft veel waardering voor de inzet van dr. Joachim van Oepen, hoofdarchivaris van het Aartsbischoppelijk archief in Keulen en pater Paul Begheyn SJ die tijdens een bezoek aan Rome vier brieven in het jezuïetenarchief van het Vaticaan opspoorde.

Goud in handen

Bij één van zijn vele zoektochten naar St. Probus en zijn relikwie stuitte Tom bij een bezoek aan het Archief van de Nederlandse Jezuitenprovincie in Nijmegen op de *Litterae Annuae*, een tot dan toe onbekende verzameling jaarbrieven met beschrijvingen over kerkelijke gebeurtenissen in Ravenstein tussen 1643

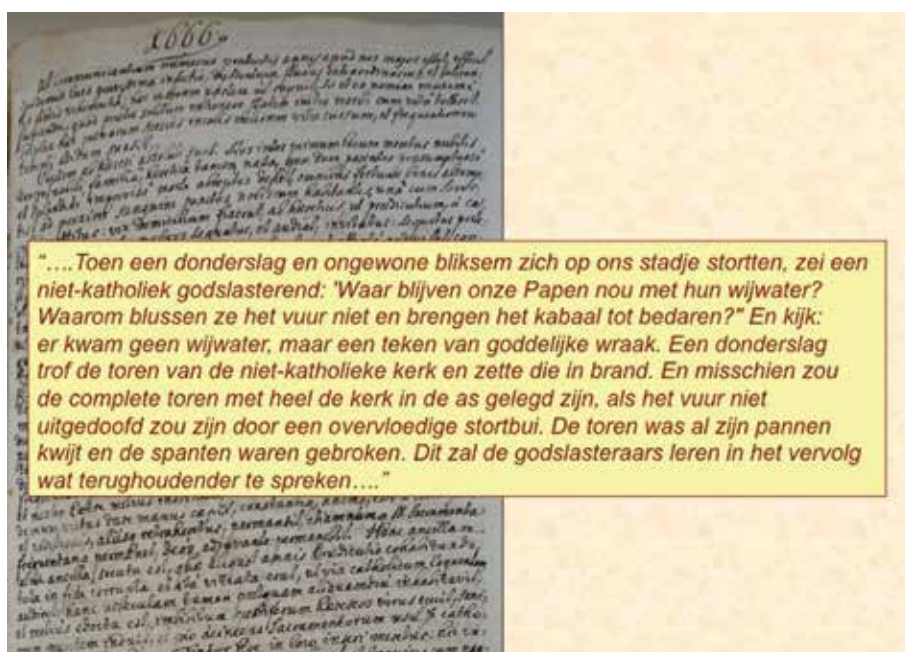
Tom Gribnau is sinds 2011 lid van Heemkundekring Land van Ravenstein. Hij geeft lezingen over zijn zoektocht naar de herkomst van het relik van de Heilige Probus.

en 1772. Volgens kenners had hij hier goud in handen. Maar als blijkt dat het boek uit privacyoverwegingen geen namen van parochianen prijsgeeft, word ik als interviewer toch een beetje sceptisch. Wat vertelt het boek dan wel? Het geeft geen details. De architect en de bouwgeschiedenis van de kerk worden niet ontuld. Ook culturele ontwikkelingen worden niet beschreven, omdat die behoren tot de profane wereld.

Een leuk boek

Tom houdt van spanningsopbouw en na twee koppen koffie zet ik door: wat maakt het voor de leek dan toch een leuk boek? Dan pas geeft hij enthousiast wat van de inhoud prijs: 'De jezùietenpaters moeten elk jaar een verslag over hun missie in de katholieke enclave sturen naar de Generale Overste van de orde in Rome. Deze jaarbrieven vertellen over bekeringen, processies, rituelen en gebeurtenissen. Ze verhalen over ziekten als de pest en de rode loop, maar ook over bevallingen. Ze hebben geen goed woord over voor de zwartmakers die een liederlijk leven leiden en brandschattend rondtrekken. Als de grootste boef, Jacobus von der Schlossen wordt vastgehouden, bekent hij kort voor zijn executie zijn daden aan de paters en bekeert zich. Ook wordt bekend dat drost De Lauwere op een bepaald moment de zaken waarneemt van advocaat-fiscaal Johan van Willigen. Dit in verband met zijn 'cranckheit van geest'. Van Willigen was overspannen, maar herstelde na enkele jaren weer. Verder wordt de stichting van de Latijnse school in 1752 beschreven. Aloysius van Willigen, broer van Johan, is de medeoprichter en eerste prefect van het Gymnasium Aloysianum. Aan het eind van een schooljaar worden zelfgeschreven toneelstukken in het Latijn opgevoerd voor leraren en notabelen. Vaak gaan deze over heiligen. Met geld uit de loterij reikt de elite jaarlijks prijzen uit aan de beste schrijver en speler. Het decor is een tent op de Markt en de stoelen worden later verkocht aan de Franse school. Maar ook de manier van doen op de Latijnse school en het (wan)gedrag van de leerlingen

worden uit de doeken gedaan.'

Het boek is een naslagwerk met een bijzondere religieus-katholieke context. Vanuit ons perspectief komen de interpretaties van destijds soms grappig over. Vooral als de 'niet-katholieken' (protestanten) op de hak worden genomen (zie inzet foto).

De vertaling van de *Litterae Annuae* wordt volgend jaar integraal uitgegeven in 300 tot 400 pagina's. Het boek wordt rijk geïllustreerd en van noten voorzien. Op een bijgevoegde DVD staan o.a. de foto's van het complete, oorspronkelijke, Latijnse manuscript. Er is een toelichting op de rol van de Jezùieten in Nederland en Ravenstein. Ook aan de familie Van Willigen wordt een hoofdstuk gewijd. Charles Caspers (religiehistoricus) verzorgt een hoofdstuk over de godsdienstige context in de 17^e/18^e eeuw waarin de *Litterae* werden geschreven. De introductie gaat uiteraard in op de geschiedenis van St. Probus en zijn religie, de aanleiding tot dit alles!

Aan het eind van het gesprek krijg ik de studeerkamer te zien. De plek waar hij het meeste werk heeft verricht. Ik besef dat de *Litterae Annuae* waardevolle informatie bevat voor de heemkundekring en Ravenstein. Als ik hem durf te vragen naar het nut van het onderzoek naar de heilige Probus, antwoordt hij met een brede grijns: 'Je hebt er eigenlijk niets aan, maar ik heb van de zoektocht genoten.'

Een voorproefje van de vertaling van de *Litterae Annuae*.

Tussen Maas & Erfdijk

6 Een uniek document voor Ravenstein

12 Bier brouwen in het stadje

14 Overlast van de Beerse Maas

18 Boom- en fruitteelt in Neerloon

20 Kastelen van Ravenstein in België

